

Elke bijbellezer stuit wel eens op Bijbelteksten of -woorden, die vragen oproepen, zoals: wat moet ik ermee? Wat wordt er bedoeld? Wat staat er nu werkelijk in de tekst? In deze rubriek wil ik regelmatig op een struikeltekst of -woord kort ingaan.

Beeld en gelijkenis (Genesis 1:26-27)

'Dan zegt God: *Laten wij maken een mensheid, in ons beeld en als onze gelijkenis*' (Genesis 1:26). Beeld en gelijkenis: Wat is het verschil tussen die twee? Het eerste Hebreeuwse woord is 'tsèlèm': 'beeld, vorm, uiterlijke gestalte'. Sommigen concluderen daaruit dat God lichamenlijk is, een menselijke vorm heeft met gezicht, handen, enz, hoewel Hij groter is dan de mens zelf en niet bestaat uit vlees en bloed. Dit staat ver af van de werkelijke betekenis van 'tsèlèm'. Dit woord wordt vaak in afkeurende zin gebruikt voor een door mensen gemaakt afgodsbeeld van hout of steen. Het tweede Hebreeuwse woord is 'demoet': *afbeelding, kopie, gelijkenis*'. In Jesaja 40:18 staat dat op God geen 'demoet' toegepast kan worden. Toch worden juist deze twee woorden gebruikt om de mens aan te duiden als beeld en gelijkenis van God. Menselijk leven is heilig. Die heiligheid is een gave van God. Niet dat de Bijbel zich niet bewust is van de zwakheid en de slechtheid van de mens. Het goddelijke in de mens ligt niet in wat hij *doet*, maar in wat hij *is*. In de Bijbelse traditie is een mens met ziel én lichaam symbool van God.

Wat betekent het om beeld van God te zijn? Het is verbazingwekkend dat hier gesproken wordt over een beeld van God, terwijl het maken van godsbeelden met kracht wordt ontraden. De verklaring die de Bijbel zelf geeft, is niet voor misverstand vatbaar. De EEUWIGE komt in beeld *in wat Hij zegt en doet*. Het scheppingsverhaal geeft dus een haarscherp godsbeeld! Die overeenkomst met de Schepper brengt een taak met zich mee (Genesis 1:28). Als beeld van God heeft de mens opdracht zoveel mogelijk op God te lijken en Hem in zijn eigenschappen na te volgen. De mens draagt medeverantwoordelijkheid voor het functioneren van Gods schepping. Het scheppingsverhaal wijst op zijn 'superieure' positie ten opzichte van de wereld als geheel, in het bijzonder tot de dieren en gewassen. Op de mensheid rust een gezamenlijke taak: Gods tuin 'bewerken' en 'bewaren'. Een rabbijnse uitleg zegt: 'God schiep de mens weliswaar naar zijn beeld, maar de gelijkenis met God moet de mens met eigen inzet en metterdaad nog

realiseren! Beeltenis is *gave*, gelijkenis is *opdracht*. De mens heeft de taak aan zichzelf te blijven schaven tot hij meer en meer op zijn Schepper gaat lijken. Geen beeld mag van God gevormd worden

behalve één: ons leven als een gelijkenis van Zijn wil. We vertegenwoordigen Hem als wij smart lenigen, vreugde schenken, in het helpen van onze naaste, in het beheren van de natuur, in bereidwilligheid tot offer, in liefde. Het is alles een poging om Hem te vertegenwoordigen'.

Het beeld van God is iets wat alle mensen gemeen hebben. Dat heeft verstrekkende betekenis: Onze eerbied voor God blijkt uit onze eerbied voor de mens. Onze vrees om een medemens te kwetsen of te beledigen moet even diep zijn als onze vrees voor God. Minachting voor de mens betekent lastering van God. Door *Gods beeld*, onderscheidt de mens zich van het dier en alleen daarom, heeft de mens het recht macht uit te oefenen in de wereld van de natuur. De goddelijke gelijkenis van de mens schuilt niet in wat hij *heeft*, maar in wat hij *is*. Door God na te volgen, door te handelen zoals Hij handelt, met erbarmen en liefde, versterken wij de gelijkenis. Maar die gelijkenis kan worden bezoedeld, verminkt en verspeeld. Niets klinkt tegenwoordig ongeloofwaardiger en onwaarschijnlijker dan het idee dat de mens beeld van God is. De mens is vergeten *wie* hij uitbeeldt en *dat* hij iets uitbeeldt. Gods gelijkenis is wel gebroken, maar nog niet volledig vernietigd. Een Joodse midrasj interpreteert Deuteronomium 1:10 als volgt: '*Zie, vandaag zijn jullie als de sterren van de hemel, maar in de toekomst zullen jullie lijken op jullie Meester*'. Zoals schaduw een beeld is van wat verlicht wordt en daaraan in alle opzichten gerelateerd is, zo is de mens een schaduw van de Goddelijkheid die over Zijn schepselen valt. En zoals de schaduw meegaat met het licht, zo moet de mens wandelen in Zijn wegen.

